

LYØ - UDVIKLINGSPLAN

2010-2020

APRIL 2010

SMÅØERNES AKTIONSGRUPPE

Lyø - Udviklingsplan 2010-2020 er støttet af
Småøernes Aktionsgruppe med midler fra
Indenrigs- og Socialministeriet samt fra
EU og Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri.

LYØ

UDVIKLINGSPLAN 2010 – 2020

LYØ BEBOERFORENING

INDHOLDSFORTEGNELSE

Lyø i et vadested – 2
Lyø - midt i verden – 3
Visionen for Lyø – 3
Sammenfatning – 4
Turisme – 5
Igangværende projekter på Lyø – 6
Udviklingsplanen på Lyø – 8
Lidt om Lyø's historie – 10
Åbenhed i processen – 12
Kommende projekter på Lyø – 13
Plangrundlag – 13
Projekter på Lyø i de kommende 2-5 år – 16
Tilflytning – 20
Projekter på Lyø i de kommende 5-10 år – 21
Markedsføring og branding – 22
Natur, miljø og landbrug – 25
Færgebetjening – 28
Samarbejde med Småøernes Aktionsgruppe – 31
Fra plan til handling – 32

LYØ - Udviklingsplan 2010-2020

Udgivet af Lyø Beboerforening, april 2010

Redaktion: Seniorkonsulent Henrik Ingemann, Nørtoft Trivsel: www.noertoft-trivsel.dk

Foto: Mogens Fossil, Henrik Ingemann, Brian Krause og Faaborg-Midtfyn Kommune

Hjemmeside: www.lyo.dk

Deltagere i arbejdsgrupperne: Mogens Fossil, Hans-Henrik Bøgebjerg, Ulla Jeppesen, Hanne Windeleff, Claus Helbo, Trine Høj, Bent Knudsen, Elise Hansen, Lars Enghuus, Henrik Enevold, Steen Nielsen, Mette Westerskov, Mogens Windeleff, Rasmus P. Andersen, Palle Volder, Simon Pauli, Inge-Lise Geismer, Kirsten Hvenegaard og Erik Wonsbeck

Konsulentbistand: Landdistriktskoordinator Jens Peter Jacobsen, Faaborg-Midtfyn Kommune

ISBN 978-87-993701-0-1.

Handlingsplanen kan købes i boghandelen. Pris: 50 kr.

Oplag: 200 eksemplarer

© Lyø Beboerforening og Nørtoft Trivsel

LYØ I ET VADESTED

Lyø står i et vadested. Det nuværende antal fastboende på øen sikrer et rimeligt velfungerende serviceniveau hele året. Men kan det fortsætte, hvis tilbagegangen i befolkningstallet fortsætter?

De første tegn på tilbagegangens ubønhørlige spiral har vist sig med al tydelighed: Vores skole lukkede i 2009 og præsteembedet er nu endeligt nedlagt.

Skal vi sætte os ned og vente på, at andre gør noget i forhold til vores fremtid?

Venter omverdenen på os?

Nej, vi må tage fremtiden i vores egne hænder på en udviklende og konstruktiv måde. Bruge den energi og overlevelseskraft, som øboerne i generationer har været kendt for.

Det er baggrunden for at en gruppe lyboere har arbejdet med denne udviklingsplan for øen i de kommende 10 år.

Vi håber, at alle – øboere, sommerhusejere og myndigheder m.fl. tager godt imod udviklingsplanen.

Vi opfordrer alle til at samarbejde i de kommende år, sådan at vi kan bevare og udvikle den smukke ø, vi alle holder så meget af.

*Mogens Windeleff, formand
Lyø Beboerforening*

Børnene på Lyø har fundet skøjterne frem i isvinteren 2010. Foto: Mogens Fossil.

Visionen for Lyø

Udviklingsplanen er lyboernes bud på øens fremtid i de kommende 10 år. Visionen for Lyø er bl.a.:

- at sikre og udvikle det bestående serviceniveau på øen
- at øge tilflytningen til øen med ca. 10 nye beboere
- at skabe 2-3 nye arbejdspladser på øen
- at etablere 4-5 lejeboliger på øen
- at udvikle en kvalitativ turisme i respekt for øens herlighedsværdier
- at skabe samarbejde og optimisme i forhold til øens fremtid

Lyø har været beboet siden stenalderen.
Foto: Mogens Foxil.

LYØ – MIDT I VERDEN

"Lyø – en af perlerne i det sydfynske øhav" bruges som slogan overfor de turister, man gerne vil have til øen. Måske burde man ændre dette slogan til: "Lyø – midt i verden."

Lyboerne er et selvbevidst folkefærd, som ikke sætter deres lys under en skæppe. Og de har grund til at være stolte af deres ø, som i øboernes bevidsthed er den smukkeste af de danske småøer - med en frodig og afvekslende natur, rundet af det bløde, sydfynske landskab.

Stendysser på Lyø dokumenterer menneskelig aktivitet på øen siden stenalderen.

Øens areal er på 6 km² og ligger som nævnt midt i det hele - med Avernak-ø, Ærø og Als som naboer.

Det bærende erhverv på Lyø har altid været landbruget - på en jord, som har noget af landets bedste bonitet.

Omkring 1930 boede der ca. 400 beboere på Lyø og der var mellem 40-60 børn i skolen.

Efter besættelsen i 1940'erne startede tilbagegangen i beboerantallet - og den er fortsat lige siden.

I 1950'erne dukkede den lille grå Ferguson op på Lyø, hvor der på de større gårde dog fortsat var 2-3 mand - nu med traktor.

I dag er der populært sagt én mand og fire traktorer på hver af øens aktive gårde!

Landbruget på Lyø centrerer i dag omkring fire driftige malkekvægsbesætninger, hvor mælken afhentes hver anden dag året rundt af en tankvogn fra mejeriet.

I 2010 bor der ca. 100 fastboende på øen, hvoraf 8 er børn/unge i den skolesøgende alder.

Sammenfatning

Idérigdommen på Lyø er stor. Tidshorisonten for udviklingsplanen er 10 år, og ikke alt kan lade sig gøre her og nu med kun ca. 100 fastboende på øen.

De mange gode forslag er derfor opdelt i forskellige kategorier med en tidsangivelse.

Projekterne skal opfattes som forslag - og prioriteringen er en anbefaling fra projektets styregruppe.

Mange af projektidéerne bygger på private initiativer - og det er derfor helt op til enkeltpersoner om tingene kan lade sig gøre.

Arbejdet med udviklingsplanen på Lyø har vist, at der er en spirende vilje mellem lyboerne til at stå sammen om øens fremtid: At bevare det der er - og at udvikle nyt i et samarbejde mellem enkeltpersoner og grupper på øen.

For at følge op på arbejdet med udviklingsplanen og holde "gryden i kog," igangsætter Lyø Beboerforening to arbejdsgrupper:

- 1) **MARKEDSFØRINGSGRUPPEN**, som fremover skal udvikle branding af øen, og
- 2) **PROJEKTGRUPPEN**, som både på kort og langt sigt, vil følge op på de mange projektforslag, som er fremsat i planen.

Befolkningssammensætningen på Lyø har en overvægt af ældre. 63,3 % af lyboerne er fyldt 50 år mod et landsgennemsnit på 35,5 % (2008).

Ud over landbruget er der ganske få lokale jobs på Lyø.

Seks lyboere i den erhvervsdygtige alder pendler frem og tilbage til et job på fastlandet, hvortil kommer et par selvstændige, som driver virksomhed fra øen med kundegrundlaget på fastlandet.

Fokus på turismen som et indtægts-givende og dermed jobskabende erhverv på øen, har været stigende i de senere år. På privat basis er der indrettet campingplads og nye overnatningsmuligheder i form af værelser, ferielejligheder og kursusfaciliteter mv.

Desuden er Lyø blevet hjemsted for kursuscentret "Classical European Horse Meditation," som tiltrækker hesteinteresserede kursister fra det meste af verden og dermed giver øen et internationalt tilsnit.

Den gamle sognefogedgård på Lyø er hjemsted for Klaus Hempflings kursuscenter "Classical European Horse Meditation". Foto: Henrik Ingemann.

TURISME

Det årlige antal af turister på Lyø er ukendt. Antallet af passagerer på færgen har i de senere år været faldende – fra 92.000 i 2005 til 75.000 i 2008, incl. øboernes transport.

I samme periode har lystbådehavnen på Lyø dog oplevet en stigning til i alt ca. 5.000 anløb årligt.

Står halvdelen af færgens passagerer af på Lyø, og er besætningen på en lystbåd i gennemsnit på 3 personer, vurderes det, at Lyø årligt besøges af ca. 50.000 turister.

Årsagerne til det vigende antal passagerer og dermed turister kan være, at øen i de senere år har haft en "dårlig presse" med vedvarende omtale af den ustabile sejlads med forsinkelser og nedbrud på den gamle færge i højsæsonen.

Såvel færgen som lystbådehavnen kan dog melde om en stigning i antallet af turister og lystsejlere i 2009, som har været en god sæson.

Lystbådehavnen

Lyø er blevet et populært sted for lystsejlere. Havnen ejes af foreningen Lyø Bådelaug. Lystbådehavnen har nået sit absolutte mætningspunkt i højsæsonen, og det er ikke ualmindeligt at se 50-100 både ligge for svaj udenfor havnen.

Der er ikke tvivl om, at en del af disse både ville søge ind i havnen – hvis der var plads.

I 2010 udvider Lyø Bådelaug derfor lystbådehavnen til det dobbelte, i alt 80 pladser.

Udvidelsen vil koste ca. 3 mio. kr.

Beregninger viser, at en udvidelse af havnen med 40 pladser vil give en meromsætning på øen på ca. 1 mio. kr. årligt i havnepenge og anden meromsætning på øen.

Så er der ikke plads til flere i havnen på Lyø. Foto: Mogens Foxil.

Debat om turismen

Turismen er altid til debat på småøerne. Hvor meget slider turisterne på øen?

Forbehold overfor turister på øen, kan skyldes en angst for at få larmende og støjende folk over, som ikke har pli og situationsfornemmelse overfor det sted, man er kommet til.

Det er dog sådan, at turisterne i vid udstrækning "sorterer" sig selv i forhold til et ø-besøg. Turister, som ønsker vin, sang og dans, søger normalt ikke til en lille dansk ø.

Lyø's turister er i reglen mennesker, som opfører sig pænt og viser stor respekt overfor øens beboere, natur og kultur.

Det er en generel opfattelse på Lyø, at turismen – på sit nuværende niveau – ikke er "for meget," selv om enkelte uger i sommerperioden kan være lidt hektiske.

I de senere år har der yderligere været en tendens til at sæsonen er blevet forlænget og udjævnet. De første turister dukker op allerede i april og sæsonen slutter først hen på efteråret.

Igangværende projekter på Lyø

Der er flere igangværende projekter omkring Lyø igangsat af forskellige aktører:

Udvidelse af lystbådehavnen

Lyø Bådelaug har i april 2010 igangsat udvidelsen af lystbådehavnen på øen, som udvides til det dobbelte. Bådelaug har modtaget tilskud fra Småøernes Aktionsgruppe, FiskeriLAGen og A.P. Møller Fonden. Derudover har Faaborg-Midtfyn Kommune ydet en lånegaranti. Udvidelsen af lystbådehavnen vil koste ca. 3 mio. kr.

Initiativ: Lyø Bådelaug. Finansiering: Egne midler, lån og fondstilskud.

Kursus & Seminar på Lyø

Lyø Ferielejligheder og Pilegården har iværksat et samarbejde, hvor man i fællesskab tilbyder faciliteter til kursus og seminar på Lyø i en pakke omfattende kursuslokaler, bespisning og overnatning mv. Kursus & Seminar på Lyø tilbydes i forårs- og efterårsmånederne og markedsføres på www.visitlyoe.dk

Initiativ: Privat. Finansiering: Privat.

Kultur- og Besøgscenter

Ved sommerferien 2010 åbner Lyø Kultur- og Besøgscenter dørene for turister og besøgende på øen. Foruden forskellige arrangementer, vises en udstilling om Lyø. Kultur- og Besøgscentret drives ved frivillig arbejdskraft.

Initiativ: Foreningen Lyø Kultur- og Besøgscenter. Finansiering: Entré, medlemskontingent og fondsmidler.

I månederne før og efter højsæsonen er det især tyske sejlene og seniorer, som besøger øen.

På Lyø er det opfattelsen, at der skal være ærlighed og kvalitet i det, turisterne tilbydes på øen. Man skal ikke gå på kompromis med den kvalitet som er nødvendig, hvis turisterne skal komme igen. Ligeledes er det vigtigt, at der er forskellige tilbud på øen – til enhver pengepung.

Endagsturisterne rekrutteres fra to hovedgrupper: lystsejlere og turister, som i forvejen opholder sig på sydfyn og i øhavet: i lystbådehavne, på hoteller og på campingpladser mv.

Det er oplagt, at information om Lyø bør være til rådighed i lystbådehavne, på hoteller og campingpladser i hele det sydfynske område, således at turisterne er velinformerede om mulighederne på Lyø - inden de tager af sted og besøger øen.

Lyø er også vinterdage og hård frost i sin egen skønhed. Foto: Mogens Foxil.

Ny færge

Fra statslig side har Faaborg-Midtfyn Kommune modtaget 49 mio. kr. i tilskud til bygning af en ny færge og anlæggelse af nye færgelejer. Projekteringen er igangsat og det forventes at den nye færge kan indsættes på ruten i 2012.

Initiativtager: Faaborg-Midtfyn Kommune. Finansiering: Offentlige midler.

Servicebygning ved kirken

Menighedsrådet ved Lyø Kirke arbejder med planer om at opføre en mindre servicebygning ved kirken

Initiativtager: Lyø Menighedsråd. Finansiering: Stiftsmidler.

Rastepladser

Lyø Kultur- og Besøgscenter har ansøgt om fondsmidler til at opsætte 10 bord- og bænkesæt ved Kultur- og Besøgscentret og rundt om på øen på små rastepladser, hvor besøgende kan slå sig ned og nyde udsigten og spise den medbragte madpakke.

Initiativtager: Lyø Kultur- og Besøgscenter. Finansiering: Fonde.

Udstilling om ø-lejren

Lyø Kultur- og Besøgscenter arrangerer i sommeren 2010 en udstilling om Ø-lejren, som har 40 års jubilæum.

Initiativtager: Kultur- og Besøgscentret og Ø-lejrbevægelsen. Finansiering: Den Sydfynske Nationalpark.

Lyø Kultur- og Besøgscenter

Skolen på Lyø, som blev nedlagt i 2009, er blevet omdannet til Kultur- og Besøgscenter. Foto: Henrik Ingemann.

Når turisterne ankommer til øen er det vigtigt, at de føler sig velkomne.

Det er bl.a. baggrunden for det nye Kultur- og Besøgscenter, hvor turisterne får mulighed for se en stationær udstilling om øen - og få alle ønskede informationer, inden de begiver sig ud på øen på egen hånd.

Herudover vil der på Kultur- og Besøgscentret blive arrangeret forskellige særudstillinger med Lyø og øhavet som tema. Temaet i 2010 bliver Ø-lejren på Lyø, som kan fejre 40-års jubilæum.

Det er også planen, at turisterne, især børnefamilier - i Kultur- og Besøgscentret kan købe en lille "Lyø-Ryg-sæk" med forskelligt informationsmateriale om øen - herunder et "skattekort," hvor børnene skal finde forskellige poster rundt om på øen. Skattejagten ender hos købmanden, hvor børnene får et klistermærke eller lign. - Og, mon ikke, at der også falder lidt handel af til købmanden i denne anledning.

Gennem en god information og en venlig og imødekommende vejledning, kan man i stor udstrækning præge turisternes færden og adfærd på øen, således, at man forhindrer nedslidning på følsomme steder og naturområder på øen.

FAKTA: Udviklingsplanen på Lyø

I samarbejde med konsulentfirmaet Nørtoft Trivsel, ansøgte Lyø Beboerforening i foråret 2009 om et tilskud til udarbejdelse af udviklingsplanen hos Småøernes Aktionsgruppe.

Der blev nedsat en styregruppe for projektet, bestående af Mogens Windeleff, Bent Knudsen, Rasmus P. Andersen, Hans-Henrik Bøgebjerg og Erik Wonsbeck. Kommunens land-distriktskoordinator Jens Peter Jacobsen, blev indbudt til at deltage i arbejdet, hvilket har været til stor nytte for styregruppen.

Arbejdet blev indledt med et beboermøde på Lyø Staldcafé 1. september 2009 med deltagelse af ca. 35 lyboere. Foruden en orientering om projektet, fortalte John Sørensen fra Strynø om sin lille marmeladefabrik på øen – og hvordan det er lykkedes at øge beboerantallet på Strynø.

På beboermødet kunne man tilmelde sig forskellige arbejdsgrupper, som derefter mødtes ved i alt 8 møder i november og december 2009. Referater fra arbejdsgruppernes møder blev sammenskrevet i form af et idékatalog af projektets konsulent, idet hele materialet blev gennemgået ved et fællesmøde for arbejdsgrupperne i januar 2010.

På denne baggrund blev der indkaldt til et nyt beboermøde i februar 2010, hvor idékataloget blev præsenteret og kommenteret. Her deltog ca. 25 lyboere og sommerhusejere.

Arrangementet blev afsluttet med et inspirerende foredrag af journalist Jørgen Flint Pedersen, som fortalte om de værdier, han har fundet på de danske småøer.

I marts og april 2010 arbejdede styregruppen videre med udviklingsplanen, som efter udgivelsen er blevet et husstandsomdelt på Lyø. Ved et beboermøde i maj 2010 er igangsat flere arbejdsgrupper, som skal arbejde videre med de mange forslag i praksis.

Baggrunden for Kultur- og Besøgscentret

Da skolen blev nedlagt i 2009, dannede en kreds af lyboere Foreningen Lyø Kultur- og Besøgscenter.

Kommunalbestyrelsen i Faaborg-Midtfyn Kommune bakkede op omkring planerne. Foreningen har foreløbig fået en brugsaftale med kommunen, således at foreningen har rådighedsretten over bygningen indtil udgangen af 2010 mod at betale for de faktiske driftsudgifter – lys, vand og varme mv. I samme periode har foreningen en forkøbsret til bygningen, som kan erhverves for en særdeles favorabel pris. (Ejendomsvurderingen).

Foreningens bestyrelse er i gang med at ansøge forskellige fonde om tilskud til at købe bygningen, som dermed bliver ejet af foreningens medlemmer.

Foruden funktion som besøgs- og velkomstcenter, bliver bygningen også brugt af øboerne til foreningsmøder og aktiviteter i idrætsforeningen, ligesom lokalhistorisk arkiv og biblioteket har fået faciliteter i bygningen, som fremover bliver et stort aktiv for øen.

På øen er der stor opbakning omkring Kultur- og Besøgscentret og tanken om at bevare den gamle skole som øboernes "ejendom." Foreningen Lyø Kultur- og Besøgscenter har således 150 betalende medlemmer. Så godt som samtlige husstande på øen er medlem af foreningen.

Desuden er det også lykkedes at få mange af øens sommerhusejere engageret i foreningen. Et sådant projekt kan ikke løftes af øboerne alene, så det er en stor styrke, at alle med interesse for øen – bofast eller ej – er engageret i projektet.

Naturskole og Blå Flag

På længere sigt er der tanker om, at indrette en lille naturskole ved Kultur- og Besøgscentret med en ansat naturvejleder. En bevilling til en naturskole og en naturvejleder vil også kunne

finansiere de forudsatte aktiviteter i forbindelse med Det Blå Flag og en tilhørende station på øen. I en årrække har Lyø haft det Blå Flag, men kravene til medfølgende aktiviteter har gjort, at man har måttet opgive dette.

Der er forskellige holdninger til betydningen af Det blå Flag. Men der er ikke tvivl om, at det kan have betydning for tiltrækningen af især tyske sejlturister, som er et overordentlig miljøbevidst folkefærd.

Markvej på Lyø med Horne Land i baggrunden. Foto: Mogens Foxil.

Ekskursioner

Lyø bliver allerede besøgt af en del børnehaver, skoler, dagplejehold og familiegrupper m.fl. på dagture. Mange har det som en årlig tradition at besøge Lyø. Der er ikke tvivl om, at der vil komme flere, hvis man har sikkerhed for, at kunne komme indenørs i tilfælde af dårligt vejr.

De allerede eksisterende faciliteter ved Kultur- og Besøgscentret er velegnede som udgangspunkt for dags-ekskursioner. Der er legeplads til børnene, borde og bænke udendørs, ligesom der er offentlige toiletter i tilknytning til bygningen.

Indtil naturskolen bliver en realitet, vil værkstedsbygningen blive indrettet til ophold.

Rastepladser og stier

Der er der et behov for at etablere flere små rastepladser rundt om på øen med et bænkesæt og et affaldsstativ, f.eks. ved skoven. Ved disse små rastepladser bør der opsættes informationstavler, der fortæller om lokaliteten – i lighed med informationstavlen ved Klokkestenen.

Lyø Kultur- og Besøgscenter har ansøgt "Tuborgs Grønne Fond" om tilskudsmidler til at opsætte bord- og bænkesæt på 10 lokaliteter på øen.

Nye turisttilbud kunne blive udlejning af skydepramme i jagtæsonen, samt shelters til overnatning for kajak-turisterne i et strandnært område.

Etablering af ridestier kunne også overvejes, således at der kan udvikles et tilbud om rideturisme på øen.

Højsommer på Lyø – klar til høst. Foto: Mogens Foxil.

Kursus og seminar på Lyø

Med de faciliteter som nu er til rådighed på Lyø, er der god mulighed for at udvikle og øge flerdagsturismen.

FAKTA: Lidt om Lyø's historie

Lyø har gennem tiderne været en skov- og vildtrig ø. I Valdemar Sejrs Jordebog nævnes såvel hjort, som rådyr, dådyr og heste.

Valdemar Sejr har for øvrigt spillet en særlig rolle på Lyø. En forårsdag i 1223, var han, kongen, på jagt på Lyø. Her blev han taget til fange af en af sine egne lensmænd, grev Henrik af Schwerin.

Først tre år senere slap han fri. Det kostede ham 45.000 mark, hans afdøde dronnings sølv og væsentlige dele af de nordtyske besiddelser, hvor han sad i fangenskab.

I 1500-tallet uddøde hele Lyø's befolkning efter epidemier og plyndringer.

Øen blev genbefolket af 24 familier, der havde gjort oprør mod deres godsejer og fik beskeden: Enten forsvinder I til Lyø eller bliver henrettet! De valgte Lyø og flere af disse familier tog det så bogstaveligt, at de fortsat bor på øen!

De 24 fæstegårde på øen er siden blevet delt: Der er kommet husmandssteder til og øvrige enkelt-huse, men strukturen i bebyggelsen på Lyø stammer fortsat fra de 24 indvandrerfamiliers gårde.

Lyø By er en af de bedst bevarede kirkelandsbyer i Danmark. De fleste gårde ligger stadig inde i landsbyen, som også er karakteristisk med de fem gadekær, velholdte haveanlæg og de store, gamle træer.

Kirken, der er bygget af rå kampesten, er opført ved reformationen og ændret flere gange, bl.a. i 1640'erne og sidst i 1980'erne. Kirkegården er cirkelrund og en af de smukkeste og mest særprægede i Danmark. Siden reformationen har der været 24 sognepræster på Lyø.

Der har været skole på Lyø i 150 år indtil 2009. Under 1. verdenskrig havde skolen 60 elever.

Lyø Ferielejligheder og Pilegården tilbyder kursus og seminar på Lyø. Foto: Henrik Ingemann.

Lyø Ferielejligheder og Pilegården, tilbyder kursus og seminar på Lyø - i en samlet pakke, som omfatter be-spising, overnatning og kursuslokaler mv. Muligheden for kursus og seminar på Lyø tilbydes i lavsæsonen, hvor der er ledig kapacitet i de eksisterende faciliteter.

For kursusudbydere er Lyø et anderledes sted - og noget mere spændende end traditionelle kursusshoteller. Her er fred og ro, og ø-besøget vil give kursisterne en ekstraordinær og unik oplevelse, således at de måske vender tilbage en anden gang med deres familie for at vise, hvad de har oplevet på øen.

Kultur- og Besøgscentret vil også give mulighed for, at der f.eks. kan afholdes større kurser og arrangementer på Lyø, gerne i samarbejde med foreninger og oplysningsforbund m.fl.

En form for "Efterårshøjskole" er også i tankerne, idet målgruppen f.eks. kan være seniorer eller bedsteforældre og børnebørn (Efterårsferien).

I en længere årrække har en gruppe kendte kunstnere holdt et årligt træf på øen. Der er planer om, at indlede et samarbejde med kunstnergruppen, således at det årlige kunstnertræf på øen udvides med et efterfølgende, åbent kursus, hvor alle kunstintereserede kan deltage.

Lyø må gerne blive kendt for natur og kultur på et højt niveau.

Guidede ture

Guidede ture rundt om på øen sker allerede via Lyø Hestevognskørsel.

Tilbuddet om guidede ture kan udvikles yderligere, således at der i højsæsonen arrangeres ture på faste datoer og med individuel tilmelding – enten som en generel Lyø-tur – eller ture med særlige temaer, f.eks. besøg hos en landmand mv.

Ø-turene kan eventuelt sælges gennem Turistbureauet i Faaborg.

I forbindelse med udvikling af et tilbud om guidede ture på Lyø, bør man kunne trække på en stab af øboere: guider, som stiller sig til rådighed med deres viden og fortællelyst. Guidede ture opfattes som et eksempel på kvalitativ turisme – et tilbud om at få historien og kulturen med i en helhedsoplevelse, når man besøger Lyø.

Kysterne omkring Lyø er et eldorado for lystfiskere. Foto: Mogens Foxil.

Lystfiskere

Der er et godt fiskevand omkring Lyø, og man bør derfor også fokusere på lystfiskerne som målgruppe.

En forøget fokus på lystfiskerturismen kunne være en eller flere årlige lystfiskerweekends på Lyø – et pakkearrangement med overnatning, bespisning og fiskekonkurrence med ind-

vejning og præmier osv.

Lystfiskerturisme har også den fordel, at sådanne arrangementer kan lægges udenfor den normale højsæson, hvor specielt havørreder – meget velvilligt – er mere bidelystne.

Toiletter og tilgængelighed

På havnen er der fine toilet- og bade-faciliteter med god tilgængelighed. Ved Lyø Kultur- og Besøgscenter er der også offentlige toiletter. Disse toiletter er dog ikke handicapvenlige.

Der er et behov for at etablere bedre, offentlige toiletfaciliteter i Lyø By.

I denne forbindelse peges på det gamle sprøjtehus overfor købmanden. I denne bygning, som står tom, vil der kunne indrettes et handicapvenligt toilet + bord til bleskift af småbørn.

Turister og internet

Der bør være en bedre information til især flerdagsturisterne om muligheden for den eksisterende internetadgang via Strynet og TDCs hot-spot på lystbådehavnen.

På sigt bør der etableres gratis internetadgang på lystbådehavnen.

I sommeren 2010 åbnes en lille internetcafé i Kultur- og Besøgscentret, således at der også bliver offentlig netadgang i Lyø By.

Campingpladsen

Gennem en lokalplan i 2009, er campingpladsen på Lyø nu blevet lovliggjort. Der er blevet kloakeret og etableret toiletter og bad på campingpladsen, hvilket også er et serviceløft overfor turisterne.

Pladsen er blevet godkendt til 50 enheder, ligesom der er givet tilladelse til opførelse af en mindre servicebygning og et antal hytter. Benyttelse af campingpladsen følger fremover campingregulativets regler.

Øens nye Ugletårn?
Foto: Henrik Ingemann

FAKTA: Åbenhed i processen

Styregruppen har lagt stor vægt på offentlighed og åbenhed i processen omkring udviklingsplanen på Lyø.

Projektbeskrivelsen har undervejs været tilgængelig for alle på projektets hjemmeside: www.plan-lyo.dk, hvor man yderligere har kunnet følge med i forløbet gennem referater fra møderne i styregruppen og i arbejdsgrupperne.

I arbejdsprocessen har der været ca. 1.200 besøgende på projektets hjemmeside.

Udviklingsplanen er nu lagt ind på Beboerforeningens hjemmeside på:

www.lyo.dk

Udadtil har arbejdet med udviklingsplanen været omtalt flere gange i den lokale dagspresse, ligesom TV2-Fyn bragte et indslag fra beboermødet i februar 2010.

I forbindelse med arbejdet og udarbejdelsen af handlingsplanen, er der ydet ca. 500 timers frivilligt og ulønnet arbejde i styregruppen, i arbejdsgrupperne og ved øboernes deltagelse i møder mv.

Mange af de fastliggende campister har haft pladsen i en årrække og er særdeles aktive i øens almindelige liv

På Lyø er der stor tilfredshed med campingpladsen. Eksisterende og kommende beplantning rundt om pladsen får den til at glide ind i landskabet. Tidligere stod campingvognene rundt om på øen, hvilket ikke var et kønt syn.

Foruden fastliggerne bruges campingpladsen også af campister, som kommer forbi nogle dage. Det er ikke mange, men da øen nu har fået en campingplads med de nødvendige faciliteter, bør alle være bevidste om at henvise til campingpladsen, således at man undgår uautoriseret teltslagning rundt om på øen.

Ugletårn

Ved campingpladsen og enden af Kærlighedsstien, står et gammelt muret transformatorårn. Disse tårne, som har stået overalt i landet, er efterhånden meget sjældne og dermed bevaringsværdige.

Som en lille ny, anderledes og spændende turistattraktion på Lyø, foreslås det, at det gamle, bevaringsværdige transformatorårn bliver omdannet til et "Ugletårn."

Øverst i tårnet indrettes indendørs redekasser til ugler. I redekasserne opsættes kameraer, således at uglerens liv kan følges på en monitor inde i tårnet.

Samlet på campingpladsen skæmmer campingvognene ikke Lyø. Foto Henrik Ingemann.

Kommende projekter på Lyø

Gennem arbejdet med udviklingsplanen har lyboerne barslet med mange gode idéer.

Styregruppen for projektet anbefaler, at man på øen i første omgang fokuserer på følgende:

Markedsføring

Forskellige markedsføringstiltag: Uddeling af foldere til turistbureauer, hoteller og campingpladser på Fyn.

Udarbejdelse af et indstiksark til folderen om Lyø med aktuelle tilbud på øen: kontakt og telefon mv.

Nyt slogan for øen. Tilbud om guidede ture på øen i samarbejde med Faaborg Turistbureau. Weekendophold for journalister, som vil skrive artikler om øen. Artikler i diverse landsdækkende gratis-publikationer.

Korps af ø-guider, som kan fortælle og vise grupper rundt på øen.

Invitation til Dronningen om at besøge Lyø i forbindelse med sommer-togtet med Dannebrog i 2011.

*Initiativtager: Presse- og markedsføringsgruppe/ Beboerforeningen.
Finansiering: Beboerforeningen.*

Information

Information om øen på Faaborg Havn. Hjemmeside om Lyø Lystbådehavn. Information om offentlig internetadgang på øen. Gratis internetadgang på Lyø Lystbådehavn. Mulighed for at man kan købe en "Lyø-rygsæk" med forskelligt informationsmateriale om øen.

*Initiativtagere: Ø-Færgen A/S, Lyø Bådelaug og Kultur- og Besøgscentret.
Finansiering: Aktørerne.*

PLANGRUNDLAG

Gennem årene – og især siden 1960 – er mange af de mindre landbrugs-ejendomme på øen blevet nedlagt. De fleste lyboere er blevet boende på ejendommen, men efterhånden er mange af de ældre faldet fra, hvorefter familien har overtaget ejendommen som sommerbolig.

Familiernes overtagelse af ejendommene er en barriere for tilflytningen til Lyø. Der er sjældent boliger til salg på øen.

Det kan være positivt på den måde, at de gamle ejendomme bliver vedligeholdt og måske istandsat, men negativt i forhold til at skabe plads for en fornyet tilflytning og bosætning på øen.

I flere tilfælde er det dog set at folk, som har haft sommerboliger på øen, flytter til Lyø, når de går på efterløn eller bliver pensioneret. Det tilfører øen ressourcepersoner, som man har stor nytte af.

Det er en ekstraordinær situation, at der ved årsskiftet 2009/10 er to ejendomme til salg på øen, hvoraf den ene er lærerboligen, som kommunen har sat til salg.

I princippet er der bopælspligt på alle ejendomme på Lyø, idet kommunen skal påse, at bopælspligten overholdes.

Bevarende lokalplan for Lyø By

I år 2000 vedtog kommunalbestyrelsen en bevarende lokalplan for Lyø By. (Lokalplan 3.82).

Forslaget til den bevarende lokalplan gav anledning til stor debat og lokalt engagement på øen.

Og det lykkedes lyboerne at få sat deres fingeraftryk på den endelige plan, således at der fortsat er udviklingsmuligheder i Lyø By.

Tilflytning

Tema om tilflytning på øens hjemmeside. Tilflytterarrangement en gang om året. Folder om tilflytning til Lyø. Velkomstkurv til nye tilflyttere. Ø-mentorer, som tilknyttes nye tilflyttere den første tid på øen.

*Initiativtager: Beboerforeningen.
Finansiering: Fondsmidler.*

Lystfiskerweekend og efterårshøjskole

Lystfiskerweekend. Kunstkursus i samarbejde med kunstnergruppe. Efterårshøjskole for bedsteforældre og børnebørn.

Initiativtager: Lyø Kultur- og Besøgscenter. Finansiering: Deltagerbetaling.

Ugletårn

I det gamle transformatortårn ved campingpladsen kan der indrettes redekasser til ugler (tårnfalke). Der opsættes kamera i redekasserne, således at fuglelivet kan følges på monitor i tårnet. Projektet kræver ejerens tilladelse.

Initiativtager: Lyø Kultur- og Besøgscenter. Finansiering: Friluftsrådet eller Skov- og Naturstyrelsen.

Overnatningslejlighed/hotelaftale

På privat basis etableres et "Andels-selskab," som lejer en lejlighed i Faaborg til overnatning for øboerne på Lyø. Alternativt forsøger Beboerforeningen at få særlige aftaler med hoteller i Faaborg, idet der ydes rabat i forbindelse med øboernes overnatning. Initiativtager: Privat/Beboerforeningen. Finansiering: Privat.

Lyø By betegnes i lokalplanen som kommunens bedst bevarede kirkelandsby, hvor huse og gårde fortsat ligger samlet omkring landsbygaden, gadekærene og fællesarealerne.

Lyø By betegnes som kommunens bedst bevarede kirkelandsby. Her i sin forårsdragt. Foto: Morgens Foxil.

Kvaliteterne i bebyggelsen, herunder landsbyens fysiske miljø og charme er faktorer, som spiller en afgørende rolle i udviklingsbetingelserne for landsbyen.

Den bevarende lokalplan giver mulighed for at overflødiggjorte landbrugsbygninger kan tages i anvendelse til andre formål.

Lokalplanen giver mulighed for max. 5 butikker i Lyø By til lokal forsyning og salg til turister mv.

Endvidere kan overflødiggjorte driftsbygninger indrettes til ferielejligheder, hvilket er sket på to gårde.

Pt. er der to butikker i byen: Lyø Købmandshandel og Is- og Kunstbutikken.

Købmandshandelen er eksistentiel for øen og har åbent alle dage, hele året (dog ikke 1. juledag og 1. nytårsdag!). Det er en gave for Lyø, at have en købmand af denne kaliber.

På Lyø findes der yderligere en kro med tilhørende købmandsforretning, men det er usikkert om disse forretninger er i drift.

Toilet i Det gamle Sprøjtehus

I Lyø By er der offentlige toiletter ved den gamle skole ("skolegårdstoiletter."). Der er et behov for at etablere handicapvenlige toiletter i byen – gerne i det gamle sprøjtehus overfor købmanden. Sprøjtehuset, der ejes af kommunen, står ubrugt hen og vil være velegnet til dette formål.

*Initiativtager: Beboerforeningen.
Finansiering: Faaborg-Midtfyn Kommune, evt. med støtte fra Tilgængelighedsfonden.*

Shelters

I det kystnære område kan der etableres et lille opholds- og overnatningsområde med 2-3 shelters, specielt forbeholdt friluftsmennesker og kajakturister.

Initiativtager: Beboerforeningen/ Lyø Kultur- og Besøgscenter. Finansiering: Friluftsrådet.

Et af de gamle træer, som desværre ikke har overlevet tidens tand. Foto: Henrik Ingemann.

I foråret 2009 blev der yderligere indrettet en restaurant på Ingers Gård – Lyø Staldcafé – som blev en meget stor succes, velbesøgt, og bakket op af lyboerne.

For øen var det et kæmpe løft at få et attraktivt spisested, men desværre lukkede Staldcaféen allerede ved årsskiftet 2009/10 på grund af særlige omstændigheder. Staldcaféen bliver nu indrettet til lejligheder.

Byggegrunde

Lokalplanen udlægger fire områder i byen, hvor der kan bygges 12 nye huse.

- På Østensvej kan der opføres tre huse.
- På Molevej kan der opføres et hus.
- I Smedegyden kan der opføres to huse.
- På Søndenvvej kan der opføres et hus.
- På Vestensvej (ved kroen) kan der opføres fem huse.

I de 10 år der er gået siden lokalplanen blev vedtaget, er ingen af disse grunde blevet udstykket og bebygget, selv om muligheden har været til stede.

Lyø Bygade ved vintertide. Foto: Mogens Foxil.

Projekter på Lyø i de kommende 2-5 år

Styregruppen for projektet anbefaler, at man i de kommende 2-5 år fokuserer på følgende:

Ældreboliger

For at fastholde øens ældre på øen bør der etableres 2-3 ældreboliger på Lyø med handicapvenlig indretning og adgang. I denne forbindelse peges på præstegården, som vil være egnet til dette formål.

Initiativtager: Projektgruppen på Lyø/Beboerforeningen. Finansiering: Fondsmidler.

Ny placering af byggegrunde

Såfremt der skal være realistiske muligheder for at bygge nye huse på Lyø, bør lokalplanen for Lyø by revideres, således at byggegrunde udlægges steder, hvor lodsejere ønsker at sælge byggegrundene.

Initiativtager: Beboerforeningen. Finansiering: Faaborg-Midtfyn Kommune.

Indflytterlejligheder

Der bør etableres 3-4 indflytterlejligheder på Lyø, hvor tilflyttere kan bo i en tidsbegrænset periode (1-2 år) inden de etablerer sig fast på øen. Der er muligheder for sådanne lejligheder på 1. salen i præstegården og i den gamle skole. Initiativtager: Projektgruppen/Beboerforeningen. Finansiering: Fonde, LAGmidler, Ø-Støttemidler.

Man kan spørge om interessen for at bygge huse på Lyø slet ikke har været til stede? - Eller om der er andre årsager til at mulighederne ikke er blevet udnyttet.

En mulig forklaring kan være, at de fleste af de grunde der er blevet udlagt til bebyggelse ligger på steder, hvor lodsejerne ikke har været interesseret i at sælge jorden til byggegrunde!

Den bevarende lokalplan for Lyø By bør derfor revideres i forhold til udlægning af grunde og arealer til bebyggelse – og gerne til placeringer, hvor lodsejerne reelt er interesserede i at sælge grundene, således at der bliver realisme i plandispositionerne.

De fleste beboere på Lyø er af den opfattelse, at nybyggeri på øen vil være til fordel for øen – som et led i en strategi, der skal forhindre fortsat af-folkningen af øen.

Sommerhuse

Der er i lokalplanen ikke udlagt arealer til sommerhusbebyggelse på Lyø. Flere steder i udkanten af Lyø By kunne der etableres små klynger af 2-3 sommerhuse.

Det foreslås også, at der bliver særligt forudsætningsgrundlag for et eventuelt kommende sommerhusbyggeri på Lyø, f.eks. at sommerhusene skal være lavenergihuse.

På øen er der en overvejende positiv holdning til forslaget om at der kan opføres et mindre antal sommerhuse.

En mulig placering af sommerhuse i små klynger kunne være: Vestensvej, Søndenvej og Østensvej.

Et eventuelt byggeri af sommerhuse på Lyø bør være underlagt veldefinerede restriktioner i forhold til en arkitektur, som falder ind i de bevaringsværdige miljø, f.eks. krav om stråtag mv.

Sommerhuse

Flere steder på øen bør der være mulighed for at opføre sommerhuse i små klynger, i alt 8-10 sommerhuse.
Initiativtager: Projektgruppen/Beboerforeningen. Finansiering: Privat.
Forudsætning: Ny lokalplan og offentlig tilladelse.

Hegn og diger

Fokus på vedligeholdelse af hegn og diger på øen. Ansættelse af en naturplejer på øen eller oprettelse af et frivilligt team.
Initiativtager: Projektgruppen/Beboerforeningen. Finansiering: Nationalparken og/eller Friluftsrådet.

Naturskole og Blå Flagstation

I forbindelse med Lyø Kultur- og Besøgscenter indrettes en lille naturskole med særlig fokus på Det Sydfynske Øhav. Naturskolen fungerer også som Blå Flag Station. Der ansættes en fuldtidsansat naturvejler, eventuelt i samarbejde med Avernakø og Bjørnø. Initiativtager: Lyø Kultur- og Besøgscenter i samarbejde med Faaborg-Midtfyn Kommune. Finansiering: Friluftsrådet og andre fondsmidler. Driftsmidler: Friluftsrådet, Faaborg-Midtfyn Kommune og egenindtjening.

Ø-pedel/vejmand

På længere sigt bør der ansættes en Ø-pedel/vejmand på Lyø, som varetager forskellige kommunale opgaver på øen.
Initiativtager: Projektgruppen/Beboerforeningen.
Finansiering: Faaborg-Midtfyn Kommune.

I forhold til bebyggelse ved kystzonen skal der gøres opmærksom på, at der på småøerne kan dispenseres fra 300-meter zonen. Denne særregel er der ikke blevet gjort brug af på Lyø.

Ældreboliger

Et stort savn på Lyø er manglen på lejeboliger – ikke mindst af hensyn til de ældre.

Som det er nu "eksporteres" ældre med et støttebehov til et plejehjem eller til en aflastningsplads på fastlandet langt fra vante omgivelser og deres hidtidige sociale netværk. En del af øens ældre bor i ejendomme, som ikke er ældre- og handicapvenlige.

En forudsætning for opretholdelse af sygeplejerskestillingen og hjemmehælpen på øen er ligeledes, at de ældre forbliver på øen længst muligt.

På Lyø er der gennem årene blevet arbejdet med tre ældreboligprojekter, dels ved Damgaarden, dels ved hjørnegrunden ved kroen, hvor grunden ejes af kommunen. Herudover blev der i midten af 1990'erne arbejdet med et projekt, som ikke nåede konkrete resultater.

Behovet for ældreboliger er fortsat til stede, idet der i dag ses at være to muligheder: Opførelse af lejeboliger ved Kroen på en kommunalt ejt grund, f.eks. i samarbejde med et boligselskab - eller indretning af leje- og ældreboliger i den ledige præstegård, som er en stor, solid bygning, opført i 1880'erne.

Præstegården vil være velegnet til indretning af to ældreboliger i stueplan, suppleret med et fælles gæsteværelse, som i akutte situationer også kan fungere som en aflastningsplads for ældre øboere, som har et midlertidigt plejebehov.

Lyboerne bør have fortrinsret til lejemålene, som dog også kan udlejes til

Lægebetjening mv.

Der er et behov for at den faste lægebetjening af øen genoptages. Ligeledes bør øens sygeplejerske have en akutfunktion. Endvidere bør der opsættes yderligere en hjertestarter på lysbådehavnen. Initiativtager: Projektgruppen/Beboerforeningen. Finansiering: Offentlig/Tryk-Fonden.

Gadelamper

I forbindelse med nedgravning af kabler er flere gadelamper blevet sløjdet. De bør reetableres. Initiativtager: Beboerforeningen. Finansiering: Faaborg-Midtfyn Kommune.

Naturprojekter

Der kan etableres flere mindre naturprojekter rundt om på øen: Træplantning mv. Ligeledes efterlyses støtte til indhegning. Desuden foreslås, at marginale jorde tilplantes med juletræer. Initiativtager: Projektgruppen/Beboerforeningen. Finansiering: Skov- og Naturstyrelsen, Nationalparken og privat.

Ø-Butik og nicheprodukter

Lyø bør blive kendt for forskellige nicheprodukter af høj kvalitet, som sælges fra en Ø-Butik på øen, f.eks. lamme- og oksekød, grøntsager, marmelade og mel. Initiativtager: Privat. Finansiering: Privat og Ø-Støttemidler.

Den tomme præstegård på Lyø. Foto: Henrik Ingemann.

tilflyttere på tidsbegrænsede lejekontrakter, hvis der ikke er et internt behov på øen, således at man sikrer en løbende lejeindtægt i bygningen.

Foruden lejlighederne og gæsteværelset/aflastningspladsen, vil menighedsrådet fortsat kunne have kontor- og mødefaciliteter i bygningen.

Det vurderes umiddelbart, at det vil være langt billigere at indrette ældreboliger i den tidligere præstegård, frem for at bygge nye lejligheder ved kroen, som det tidligere er foreslået.

Indflytterlejligheder

En anden mulighed for at øge tilflytningen til øen kunne være en eller flere "indflytterlejligheder", hvor tilflyttere kan bo i en periode for at prøve ø-livet af - inden man eventuelt investerer i en ejendom på øen.

Der kunne være muligheder for indflytterlejligheder på 1. salen i præstegården, ligesom der også arbejdes med en idé om at indrette en eller to indflytterlejligheder på 1. sal i den tidligere skolebygning (Kultur- og Besøgscentret).

Kombinationen af bygning med almennyttige formål, suppleret med boligudlejning, har man gode erfaringer med på Damgaarden, hvor

Ruserne står til tørre. Foto: Mogens Foxil.

TILFLYTNING

Under forudsætning af de nødvendige boliger, bør øen gøre mere for at få tilflyttere til øen – gennem en fokus-eret og målrettet indsats.

Der er tale om et møde mellem mennesker. Nytilflyttere har en opgave i selv at opsøge fællesskabet, f.eks. gennem deltagelse i øens foreningsliv – og øboerne har forpligtelse til, at gøre det til et godt og imødekom-mende møde.

I forhold til tilflytningen foreslås bl.a.:

- **at** der udarbejdes en folder om tilflytning til Lyø og om livet på øen,
- **at** tilflytning bliver et tema på øens hjemmeside,
- **at** der etableres en velkomst-gruppe bestående af øboere, som stiller sig til rådighed med oplysning og information om ø-livet for folk som kunne tæn-ke sig at flytte til øen,
- **at** nytilflyttere kan få en "ø-mentor" – en øbo, som kon-taktperson i den første tid på øen,
- **at** Beboerforeningen byder nytilflyttere velkommen til øen med en velkomstkurv og at man er bevidst om at inddrage

nytilflyttere i øens foreningsliv, f.eks. ved at man kan blive gra-tis medlem af øens foreninger det første år, og

- **at** der en gang om året holdes et arrangement for mennesker, som kunne være interesserede i at flytte til øen, eventuelt som et weekendarrangement, gerne i vintersæsonen.

Overnatningslejlighed i Faaborg

I overvejelserne omkring det at flytte til en ø, vil mange føle, at den største hindring er, at det bliver sværere at deltage i et socialt og kulturelt liv på fastlandet, da den sidste færge sejler fra Faaborg kl. 18.00 (undtagen fredag).

Oprettelse af en "andelsforening" på øen, hvor man i fællesskab lejer en overnatningslejlighed i Faaborg kunne være en mulighed.

Hver andelshaver på øen indbetaler et indskud og betaler en månedlig leje - og har herefter ret til at bruge lejlig-heden til overnatning. Det vurderes, at et tilbud om en overnatningslejligh-ed i Faaborg vil være befordrende i forhold til at øge tilflytning til øen.

Alternativt bør Beboerforeningen tage initiativ til, at øboerne får særlige rabatter på hotellerne i Faaborg.

Projekter på Lyø i de kommende 5-10 år

Styregruppen for projektet anbefaler, at man i de kommende 5-10 år fokuserer på følgende:

Biologisk rensning

Spildevandsrensningen på Lyø foregår mekanisk og "overskudsproduktionen" afhentes af en slamsuger. På længere sigt bør der etableres et biologisk rensningsanlæg på øen. Initiativtager: Beboerforeningen. Finansiering: Faaborg-Midtfyn Kommune.

Nye turisttilbud

Nye tilbud til turisterne på Lyø bør overvejes, bl.a. udlejning af kajaker og skydepramme på øen. Hertil et "Hø-Hotel," hvor turister kan medtage deres heste i forbindelse med ferieophold på Lyø. I denne forbindelse anlægges et system af ridestier på øen. Initiativtager: Privat. Finansiering: Privat og fondsmidler

Lyø som økologisk ø

På længere sigt kan Lyø markedsføres som en økologisk ø. Forslaget kræver, at producenterne bliver enige herom, hvilket nok har lange udsigter. En start på denne proces kunne være, at få græsningsarealerne på Revet godkendt som økologisk område, da der ikke har været sprøjtet på dette område i mange år. Det økologiske aspekt vil især være interessant og indtægtsgivende, hvis produkter fra Lyø sælges i øens eget varemærke. Initiativtager: Privat. Finansiering: Privat og tilskudsmidler.

Bagom byen, ned mod kroen. Foto: Henrik Ingemann.

Lægebetjening og akutfunktion

Tidligere kom en læge til øen en gang om måneden. I dag vil lægerne ikke tage til øen med mindre der skal skrives en dødsattest!

Lyboerne ser gerne, at ordningen med faste lægebesøg genoptages, eventuelt i samarbejde med redningsberedskabet, som kan bringe lægen over i beredskabets nyindkøbte båd.

Ordningen kan etableres som en tilkaldordning, således at lægen kun kommer fast en gang om måneden, hvis der er behov for konsultationer på øen.

Det foreslås yderligere, at øens sygeplejerske også får en skadestuefunktion.

Det påpeges ligeledes, at der bør være information rundt om på øen om placering af hjertestarteren, som befinder sig på Damgården. Endvidere bør der også være direkte tilgang til en hjertestarter på lystbådehavnen.

Ø-pedel og vejmand

Tilflytning – og fastholdelse af de nuværende beboere – handler også om job og eksistensmuligheder på øen.

Som et eksempel herpå, peges på muligheden for at oprette en stilling som ø-pedel og/eller vejmand på Lyø i samarbejde med kommunen.

Der vil utvivlsomt kunne opnås en besparelse for kommunen, hvis forskellige kommunale funktioner og

serviceydelser på vej- og parkområdet samles i en stilling på øen. Man vil f.eks. kunne undgå et uproduktivt tidsforbrug for de kommunale medarbejdere til færgetransporten, hver gang der skal laves noget på øen.

Beboerforeningen opfordres til at tage kontakt med kommunens Vej- og Parkafdeling for at drøfte dette forslag.

MARKEDSFØRING OG BRANDING AF LYØ

Markedsføring og branding er nødvendig, hvis Lyø skal tiltrække almindelig interesse, turister og om-sætning til øen.

Der er tale om forbundne kar.

Hvad er det Lyø kan byde på? Nogle bud er: fred og ro – flinke mennesker – en ø, hvor man føler sig velkommen – og som man gerne kommer tilbage til.

Markedsføring via hjemmeside

Internettet får større og større betydning i forhold til at markedsføre øen, og har den fordel, at det er billigt og let at opdatere informationer.

I 2009 har Lyø fået en ny hjemmeside, oprettet og vedligeholdt af Beboerforeningen.

Lyboerne er gode til at feste, her er man samlet til havnefest i 2009. Foto: Henrik Ingemann.

Lyø er kendt for de levende hegn – eller som de også hedder: "De grønne Tuneller." Foto: Mogens Foxil.

Desuden har Ø-Færgen A/S fået en ny hjemmeside, hvor Lyø også præsenteres på en underside. Herudover er der forskellige private hjemmesider, som fortæller om tilbud på øen, overnatningsmuligheder osv.

Øens officielle hjemmeside er flot og informativ, og har i sommeren 2009 haft godt 15.000 besøgende.

En generel søgning på Google på ordet "Lyø" giver mere end 24.000 hits på internettet.

Med flere og flere informationsindgange på internettet er der et stigende behov for en "portal", hvor alle oplysninger om Lyø er samlet – og det bør være Beboerforeningens hjemmeside.

Hjemmesiden skal altid være aktuel og opdateret. Tanken med øens hjemmeside var, at alle skulle være med til at vedligeholde siden og lægge informationer ind. I praksis har det vist sig, at det ikke kan lade sig gøre. Alle erfaringer viser, at vedligeholdelse og opdatering af hjemmesider fungerer bedst, når der kun er én webmaster.

En proaktiv og indholdsrig hjemmeside er øens ansigt udadtil, og fortæller også – direkte og indirekte – om et aktivt lokalsamfund, hvilket også kan være med til at øge interessen for øen og dermed i sidste ende tilflytningen.

Det foreslås, at der på forsiden etableres flere links direkte til undersiderne, sådan at man ikke skal lede for meget efter de oplysninger, man ønsker. Beboerforeningens hjemmeside bør yderligere have information om øen på andre sprog. Det kan gøres forholdsvis enkelt ved et link til folderen om Lyø, (pdf), som allerede findes på engelsk og tysk.

Lystbådehavnen på Lyø bør også have sin egen informative hjemmeside. Når lystsejlerne planlægger sommerens sejlture er første skridt ofte en informationssøgning på internettet.

Det store gadekær i Lyø By. Foto: Mogens Foxil.

Folder

Lyø har en ganske god folder om øen på dansk, engelsk og tysk. Folderen er oprindeligt udarbejdet af Fyns Amt og er senere optrykt af Faaborg-Midtfyn Kommune.

Det foreslås, at der trykkes et lille indstiksark med nye og opdaterede oplysninger, som er relevante for turisterne, herunder åbningstider og telefon til købmand, cykeludlejning,

pølsevogn, is- og kunstbutik, Kultur- og Besøgscentret, ferieudlejning, Søfartsmuseet, hestevognskørsel osv. Trykning af et sådant indstiksark kan eventuelt finansieres ved at de som omtales, betaler et mindre beløb herfor.

Slogan

Lyø markedsfører sig pt. under sloganet: "Lyø – en af perlerne i det sydfynske øhav." Det bør overvejes om man kan finde et nyt slogan, specifikt på Lyø. Eventuelt kan Beboerforeningen udskrive en konkurrence om forslag til et nyt slogan, som markerer en ny tid og fremdrift på øen.

Presseomtale

Der er ikke økonomi til at Lyø kan markedsføre sig på normal vis med dyre annoncer osv. Derfor foreslås, at man kontakter forskellige husstandsomdelte blade, f.eks. IdéNyt for at få optaget artikler om Lyø.

Der er måske også en mulighed for at få omtale af Lyø på postvæsenets omdelingsark "Med Rundt" – fulgt op af en konkurrence, hvor man kan vinde et weekendophold på Lyø.

Endvidere foreslås, at man indbyder udvalgte journalister til et gratis ophold på Lyø, eventuelt i samarbejde med Dansk Journalistforbunds Fynskreds, der har en feriebolig på øen. "Betalingen" for opholdet på øen er en artikel i et dag- eller ugeblad.

I efteråret 2009 sendte den tyske TV-station NDR en udsendelse om det fynske øhav, hvor Lyø fik en fremtrædende plads. I 2010 forventes en afsmittende effekt af denne udsendelse, som er set af flere millioner mennesker.

Som opfølgning af arbejdet med Udviklingsplanen, nedsætter Beboerforeningen en presse- og markedsføringsgruppe, som fremover vil stå for information, pressekontakt og branding af Lyø på en professionel og innovativ måde.

Så bliver der næppe mere idyl. Foto: Henrik Ingemann

Sommertogt

I 1947 besøgte kong Christian den 10. Lyø. Frederik den 9. besøgte Lyø uanmeldt i 1952, ledsaget af daværende prinsesse Margrethe, som dengang var 12 år.

Beboerforeningen opfordres til at kontakte hoffet med et forslag om et kongeligt besøg på Lyø i forbindelse med det årlige sommertogt i 2011, hvor det er traditionen at besøge en eller flere af de danske øer. Erfaringen er, at et kongeligt besøg på en af småøerne giver stor pressedækning og forøget interesse for øen i almindelighed og forøget turisme i særdeleshed.

Information på Faaborg Havn

Informationsmateriale om Lyø kan fås på Færgekantoret i Faaborg. Men kontoret lukker kl. 16.00 og har ikke åbent i weekender og helligdage, hvor informationsbehovet i forhold til turisterne er højest.

Øens pølsevogn. Foto: Henrik Ingemann.

Ved lystbådehavnen. Foto: Henrik Ingemann.

Velkommen til Lyø. Foto: Henrik Ingemann.

Derfor foreslås, at der opsættes en informationstavle el. lign ved Færgekantoret, f.eks. i vinduerne i færgekantorets gavl og/eller i venterummet, hvor turister kan få informationer og blive inspireret til et besøg på Lyø.

Ø-Cykler

Lyø kan også markedsføres som cyklernes ø.

Dybest set er det ikke i øens interesse, at endagsturisterne tager biler med til øen, specielt ikke i sommersæsonen, hvor der i forvejen er et stort pres på færgen.

Et markedsføringstiltag kunne være, at der på havnen på Lyø er et antal ø-cykler til gratis rådighed, gerne små budcykler.

Ø-cyklerne må kun anvendes til transport mellem lystbådehavnen og Lyø By (Kultur- og Besøgscentret).

Hvis man anvender en ø-cykel fra havnen, sætter man den ved Kultur- og Besøgscentret og vice versa.

Ø-cyklerne kan frit bruges af endags-turisterne til transport op til byen - og af sejlerne, når de skal op og handle i byen. Ønsker man at cykle rundt på øen, kan man leje cykler hos købmanden.

Gåsetræk over Lyø. Foto: Mogens Foxil.

NATUR, MILJØ OG LANDBRUG

I øjeblikket er der debat om forslaget til en nationalpark i det sydfynske øhav.

På Lyø er der generelt en afventende holdning til nationalparkforslaget. Umiddelbart er man bange for at nationalparken bliver en spændetrøje.

Der er stor usikkerhed omkring forslaget og eventuelle konsekvenser, ligesom der endnu er mange ukendte faktorer i forbindelse med forslaget.

Økonomisk vil nationalparken nok blive til fordel for småøerne i øhavet gennem en national og international branding og flere turister - samt øgede muligheder for støtte til natur- og informationsprojekter o.lign.

Men samtidig er der en fare for, at landbruget pålægges flere restriktioner og hæmmes i udviklingen af erhvervet. Fremtiden skabes ikke ved at øboerne populært sagt skal gå rundt i træsko og folkedragt!

I forbindelse med forlaget om nationalpark er det vigtigt for øboerne, at de nuværende rettigheder til naturens ressourcer ikke ændres, da jagt og fiskeri er en væsentlig del af kulturen på Lyø.

Øboerne bør gå ind i debatten om nationalparken med konstruktiv kritik.

Man påvirker kun planerne og beslutningerne ved at være med i debatten.

Naturprojekter

Øboerne lægger stor vægt på, at bevare og vedligeholde naturværdierne. Naturen på Lyø er en stor del af øens sjæl.

Specielt for Lyø er, at der fortsat er et stort kvæghold på øen og deraf følgende afgræsning.

Kan der rejses midler hertil, bør man fremadrettet fokusere på etablering af

Lyø har en pæn bestand af rådyr. Foto: Mogens Foxil.

mindre naturprojekter på øen, f.eks. tilplantning af marginaljord, etablering af vandhuller, læhegn og beplantning af markhjørner mv. - til nytte og gavn for plante- og dyrelivet på øen. Måske kan der iværksættes mindre frivillige naturprojekter på Lyø, hvor lodsejere stiller ikke benyttede jordstykker til rådighed for beplantning.

Der gøres opmærksom på, at kommunen har tilbudt gratis træer til ny- og genplantning af de levende hegn (popler). Der er også mulighed for at opnå finansiering til træplantningsprojekter, eventuelt ved at flere går sammen om fælles beplantningsprojekt, således at man opnår den arealstørrelse, som er forudsat i tilskudsordningerne.

På flere småøer kombinerer man naturpleje med afgræsningsprojekter og kødproduktion. Da Lyø i modsætning til andre småøer har et meget stort kvæghold, er de fleste arealer allerede under græsning. I forhold til fortsat naturpleje på denne måde, er der ønske om støtte til omkostningerne i forbindelse med indhegning.

Hegn

Et specielt kendetegn ved Lyø er de levende hegn med pil og popler – de "grønne tunneller." Det kræver tid og ressourcer at vedligeholde de karakteristiske og bevaringsværdige hegn. Nogle steder kniber det lidt.

Såfremt Nationalparken bliver til noget bør Lyø ansøge om midler til ansættelse af en naturplejer, hvis opgave det bl.a. bliver at vedligeholde de levende hegn på øen med nænsom hånd. Det kunne også være en opgave at plante nye hegn på øen, samt vedligeholde og frilægge de gamle stengærder.

Der er også fremsat et forslag om, at der etableres et hold af frivillige, som hjælper med at vedligeholde hegnene. Udstyr og maskiner til et sådant hold af frivillige vil koste ca. 80.000 kr., som kan søges via fonde eller Skov- og Naturstyrelsen.

Økologi

Det er foreslået, at omlægge hele Lyø til økologisk drift, således at øen kan markedsføres på økologien.

Det vil kræve enighed blandt samtlige landmænd, hvilket nok ikke er realistisk på det korte sigt.

Det påpeges, at afgræsning på engarealerne, bl.a. på Revet til en vis grad allerede kan betegnes som økologisk, da der ikke har været sprøjtet på disse arealer i mange år.

Som en start på en økologisk proces og udvikling, bør det undersøges, om disse arealer kan få økologisk status, såfremt dyrene også fodres økologisk om vinteren.

Juletræproduktion

Efter en årrække med faldende priser, er der atter god økonomi i juletræproduktion. Produktionen af juletræer kan ikke følge med efterspørgslen. Der er flere marginale jorde på øen, som vil være velegnede til juletræproduktion. En sådan produktion kræver dog indhegning pga. den store råvildtbestand på øen.

Nicheproduktioner

Som bekendt er indtjeningen i landbruget under hårdt pres. Derfor bør man overveje at udvikle forskellige fødevarer- og nicheprodukter på øen med Lyø som et fælles varemærke.

I denne forbindelse tænkes f.eks. på humle, mel, kræger, rapsolie, bær, nødder, vin, honning, juletræer, spelt og figner mv. Foruden meromsætning til producenterne, vil en nicheproduktion også skabe job på øen, da nicheproduktion i reglen kræver en del arbejdskraft.

Det også muligt at "smage på Lyø." Foto: Henrik Ingemann.

I mindre omfang sælges grøntsager, kartofler, honning og krægemarmelade mv. fra boder på øen. De lokale ø-produkter er populære hos turistene, som gerne vil have lidt lokal velsmag med hjem.

Men der er et endnu større marked på fastlandet, hvor der er god afsætning på nicheprodukter af høj kvalitet – og villighed til at betale herfor.

Vingård på Lyø

To steder på øen er der plantet vinstokke til privat brug. I vinsammenhæng er Lyø et såkaldt zone-2 område. Regnmængden, solskinstimerne og varme akkumuleret i øhavet gør, at Lyø er særdeles velegnet til vinavl.

Flere steder i Danmark er der oprettet vingårde på andelsbasis. Andels haverne indbetaler et indskud og et årligt driftsbidrag, ligesom de deltager i vingårdens drift hen over året: plantning, beskæring og høst osv.

Og om efteråret får man sit udbytte af anstrengelserne med hjem: på flaske.

En andelsvingård kunne være en mulighed og et økonomisk grundlag for igangsætning af en kommerciel vinproduktion på Lyø.

Ø-butik

Lokal produktion af fødevarer kræver produktionslokaler, som er godkendt og som opfylder lovgivningens krav om fødevarer sikkerhed.

Hvis kommende nicheproducenter på øen samarbejder, kunne der etableres en Ø-butik, hvor de lokalt producerede fødevarer sælges i sommersæsonen – eventuelt suppleret med produkter fra andre småøer.

Ø-butikken kunne bl.a. sælge (fryse)-kød fra lam, kalve og kødkvæg, ænder, høns, gæs og spæk fra Lyø, idet slagtingen og forarbejdningen sker på fastlandet. Hertil marmelade, lokalt produceret mel og spelt, æg og grøntsager osv.

Der er ikke tvivl om, at en Ø-butik på Lyø, hvor der sælges lokalt fremstillede fødevarer af høj kvalitet, vil blive en stor attraktion på øen. Det vil kunne øge indtjeningsgraden og dækningsbidraget for de lokale producenter.

En Ø-butik med specielt fremstillede ø-produkter vil ikke i nævneværdigt omfang være konkurrenceforvridende i forhold til øens købmand, da der er tale om specialprodukter.

Eventuelt kan der oprettes en "forbrugerreds" i forbindelse med Ø-butikken, folk, som gerne vil støtte lokal fødevarerproduktion på Lyø. Som medlem af "forbrugerredsen" betaler man et årligt kontingent, får rabat ved køb i Ø-butikken, ligesom man fungerer som ambassadør for Lyø-produkter i sin omgangskreds. Der bør også være mulighed for at købe Lyø-produkterne via en hjemmeside.

Den bevarende lokalplan for Lyø By giver som nævnt mulighed for, at der kan etableres en Ø-butik på indtil 150 kvm.

Hist hvor vejen slår en bugt. Foto: Henrik Ingemann.

Rensningsanlæg, kloakering og trafik

Som en del af en miljøpolitik kunne et mål være, at spildevandsrensningen på øen i fremtiden sker biologisk.

Landbrugets maskiner bliver større og større. Ind imellem kan det give "trafik kaos" på øens små og smalle veje, specielt i forbindelse med gylletransporterne.

FAKTA: Plancheudstilling, løbende evaluering og det videre arbejde

I forbindelse med udviklingsplanen er der udarbejdet en lille plancheudstilling, som i 2010 vises på kommunens biblioteker og på rådhuset.

Herefter får udstillingen blivende plads på Lyø Kultur- og Besøgscenter.

For lyboerne har det været vigtigt at vise, at øboere ikke blot er borgere, som "kræver ind," men også er mennesker, som arbejder konstruktivt med deres egen fremtid.

Projektet inviterede den samlede kommunalbestyrelse til et møde på Lyø i maj 2010 for at præsentere udviklingsplanen. Desværre var det ikke muligt at finde en tid i kalenderen.

I stedet har vi sendt planen til samtlige medlemmer af kommunalbestyrelsen med posten.

Foruden et fortsat engagement i flere arbejdsgrupper, vil udviklingsplanen løbende blive evalueret på Beboerforeningens generalforsamlinger i de kommende 10 år – hvad har man nået i forhold til de tanker, øboerne lagde på bordet i 2010?

Øens pølsevogn. Foto: Henrik Ingeman.

Problemet kunne løses ved at øens landmænd får en dispensation i forhold til en gylleudlægning, som ikke kræver et så stort maskineri.

I forbindelse med nedgravning af ledninger til gadebelysningen i Lyø By i vinteren 2009/10 er flere gadelygter blevet sløjfet. Kommunen, som ikke har kommunikeret med lodsejerne i denne forbindelse, bør tage denne beslutning op til revision.

FÆRGE BETJENINGEN AF LYØ

M/F Faaborg II – øens gamle og udtjente færge. Foto: Brian Krause.

- Og den nye Ø-Færgen, som bliver indsat på ruten i 2012. Foto: Faaborg- Midtfyn Kommune.

I de senere år har færgebetjeningen af Lyø været under al kritik.

Færgen, der er mere end 40 år gammel og udtjent, er alt for lille i forhold til nutidens transportbehov.

Færgen drives af et lille privat aktieselskab med en kapital på godt ½

Familiebillet

Takstforhøjelserne på Ø-Færgen har nået et niveau, hvor især turister vil tænke sig om mere end én gang, inden de tager en tur til Lyø. På nuværende tidspunkt skal man være 10 personer for at opnå grupperabat. Der bør indføres en familiebillet, hvor en almindelig familie på to voksne og to børn kan opnå rabat på færgeoverfarten. Initiativtager: Aktionærer i Ø-Færgen A/S. Finansiering: Ø-Færgen A/S.

Cykelvogn

For at undgå kaos på færgens dæk i sommermånederne, bør cykler til de to øer medtages på cykel-ladvogne, hvor cyklerne samlet kan køres fra borde på øerne. Initiativtager: Aktionærer i Ø-Færgen A/S. Finansiering: Ø-Færgen A/S.

Morgenafgang

For at sikre øboernes mulighed for beskæftigelse på fastlandet, bør morgenafgangen omlægges, således at man kan nå at møde på arbejde i Faaborg kl. 07.00. Initiativtager: Aktionærer i Ø-færgen A/S. Finansiering: Ø-Færgen A/S.

Skolebørn på færgen

Der bør være mulighed for at de større skolebørn fra øerne kan opholde sig på færgen mellem kl. 12.00 og kl. 14.00 i vintersæsonen, hvor de kan bruge tiden til at læse lektier mv. Initiativtager: Aktionærer i Ø-Færgen A/S. Finansiering: Ø-Færgen A/S.

mio. kr., hvoraf hovedparten af aktierne ejes af øboere fra Avernakø og Lyø.

Faaborg-Midtfyn Kommune har i 2009 ydet et tilskud til færgedriften, svarende til ca. 30.000 kr. for hver indbygger på de to øer, Lyø og Avernakø.

Specielt i de sidste par år har der været stor blæst omkring færgen med tekniske nedbrud og store økonomiske problemer for fergeselskabet.

Ø-Færgen A/S er et af få tilbageværende private fergeselskaber, som besejler de 27 danske småøer. Langt de fleste ruter er i dag overtaget af kommunerne, som modtager statslige tilskud til færgedriften - og i den sidste ende har ansvaret for besejlingen af øerne.

På de sidste to års generalforsamlinger i det private aktieselskab, har aktionærer fra Lyø fremsat en række forslag til serviceforbedringer i færgbetjeningen, hvoraf de fleste forslag er blevet afvist.

Ny færge

Med en særbevilling fra Folketinget, har Faaborg-Midtfyn Kommune i 2009 modtaget 49 mio. kr. i tilskud til bygning af en nye færge, som forventes at blive indsat på ruten i 2012, hvilket vil blive et væsentligt serviceløft for både Avernakø og Lyø.

Færgen er og bliver øens livsnerve.

Udvikling og fremdrift på Lyø er en umulighed uden færgens og rederiets medvirken, uanset om færgen drives af et privat selskab eller kommunen.

Det er en almindelig opfattelse på Lyø, at aktieselskabets tid er ved at rinde ud.

Efter alt at dømme overtager kommunen selv driften eller hyre et andet driftsselskab, når den nye færge - som bliver ejet af kommune - indsættes på ruten.

Rabat til momsregistrerede

For at sikre ø-virksomheder lige konkurrencevilkår, bør der ydes rabat til momsregistrerede virksomheder på øerne. Initiativtager: Aktionærer i Ø-Færgen A/S. Finansiering: Ø-Færgen A/S.

Godstransport

Taksterne for godstransporten til øerne bør forenkles yderligere. Takstbladet for Ø-Færgen er uoverskuelig og bør i lighed med andre ø-færger kun omfatte ca. 30 forskellige priser. Initiativtager: Aktionærer i Ø-Færgen A/S. Finansiering: Ø-Færgen A/S.

Information på færgen

Information til passagerer og turister på færgen bør forbedres og gøres mere overskuelig. Initiativtager: Aktionærer i Ø-Færgen A/S. Finansiering: Ø-Færgen A/S.

Færge hjemmehørende på øerne

Selv om det nok er urealistisk, så er der fremsat forslag om, at færgen bliver hjemmehørende på øerne og at mand-skabet overnatter på Avernakø. Initiativtager: Aktionærer i Ø-Færgen A/S. Finansiering: Ø-færgen A/S.

Takstforhøjelser og rabatter

De voldsomme takstforhøjelser på færgen i 2009 er ikke til fordel for erhvervsudvikling og jobskabelse på Lyø.

Takstforhøjelserne er sket uden varsel og uden kommunikation og forhandling med øboerne. Billetter og klippekort er med et hug steget med indtil 30 %.

Ønsker en familie: to voksne og to børn med 4 cykler at tage en tur til Lyø, er prisen nu 480 kr. for en returbillet. Sammenlignet med f.eks. priserne på M/F Højestene (Skarø og Drejø) er det nu 20 % dyrere at tage til Avernakø og Lyø.

Skal turismen og erhvervslivet fastholdes og udvikles på Lyø, er det øboernes opfattelse, at billetprisen absolut har nået smertegrænsen.

Der er fare for at takstforhøjelserne vil betyde et fald i antallet af turister.

Et forslag til rederiet er derfor, at der tilbydes en familiebillet, hvor der gives rabat- eller hvor der kan medtages en eller flere cykler uden beregning.

Cykler

Der er ofte kaotiske forhold omkring de mange cykler ombord om på færgen om sommeren. Problemet kan til dels løses ved at cyklerne tages med på en dertil indrettet cykelvogn, som ikke fylder så meget på dækket.

Pendlere

Færgens morgenture er tilrettelagt efter skolebørnenes behov – med skolegang på Lyø. Skolen er som bekendt blevet nedlagt, og man bør derfor revidere sejlplanen i forhold til den nye virkelighed.

FAKTA: Samarbejde med Småøernes Aktionsgruppe og de fire andre øer

Via en bevilling fra Småøernes Aktionsgruppe fik fem danske småøer mulighed for at udarbejde en udviklings- og handlesplan: Venø, Strynø, Omø, Mandø – og Lyø.

Undervejs har der været et givende og inspirerende samarbejde mellem de fem øer.

I september 2009 mødtes styregrupperne til et opstartsseminar på Strynø, hvor man udvekslede erfaringer og gode idéer.

I slutningen af januar 2010 mødtes de fem øer endnu engang til et week-endseminar, denne gang på Lyø, hvor der blev foretaget en midtvejsstatus.

Undervejs har Lyø – foruden den lokale konsulent – kunne trække på Kirsten Malling Olsen, som har fungeret som koordinerende konsulent for alle øerne. Kirsten Malling Olsen har bl.a. deltaget i fællesmødet for arbejdsgrupperne på Lyø.

Hvis der bliver økonomisk mulighed for det, er det tanken, at styregrupperne fra de fem øer mødes endnu engang for at følge op på udviklings- og handleplanerne og vurdere effekten af det arbejde, der er i gangsat på de fem øer.

Om alt går vel holdes det afsluttende seminar på Mandø i foråret 2011.

Af hensyn til en nødvendig tilflytning til øen, skal der også være mulighed for pendling. I den forbindelse gøres færgeselskabet opmærksom på behovet for en morgenafgang, således at pendlerne fra øerne kan nå at være på arbejde i Faaborg inden kl. 07.00.

Pt. er der ca. 15 pendlere fra de to øer.

Skolebørn

I forbindelse med lukning af Lyø Skole har Faaborg-Midtfyn Kommune iværksat en følgeordning på færgen for de mindre børn. Øboerne er meget tilfredse med denne ordning.

Det er vigtigt, at ordningen gøres permanent, da dette tilbud er meget vigtigt i forbindelse med tiltrækning af børnefamilier til begge øer: Lyø og Avernakø.

For de lidt større skolesøgende børn, bør der være mulighed for at de kan opholde sig på færgen mellem kl. 12.00 og 14.00 i vinterperioden.

Færgen og erhvervsliv

Det foreslås, at momsreg. virksomheder på øen får rabat på godstransporten på færgen, således at der ikke er ekstraordinære transportomkostninger for ø-virksomhederne, sammenlignet med virksomheder på fastlandet.

Ø-Færgens takster omkring gods-transport trænger også til opdatering til nutidens forudsætninger. Taksterne for godstransport på Ø-Færgen er fortsat ugenomsigtige og alt for komplicerede.

Hjemmehørende på øerne mv.

Der er også fremsat en forslag om, at færgen bliver hjemmehørende på Avernakø og sejler samme rute på alle afgangene.

Fra plan til handling

I arbejdet med udviklingsplanen har styregruppen lagt vægt på, at alle lyboere som har ønsket det, er kommet til orde - og har fået mulighed for at sætte deres fingeraftryk på planen, bl.a. gennem deltagelse i arbejdsgrupperne og møderne undervejs i processen.

Udviklingsplanen er ikke styregruppens plan alene.

Det er øboernes plan!

Styregruppens rolle har været at lytte, koordinere, informere og samle det hele i den udviklingsplan, du netop har læst.

Nu kommer næste fase. Tanker og idéer skal bearbejdes yderligere og gøres til virkelighed.

Udviklingsplanen omdeles til alle husstande på Lyø. Herefter inviteres til et beboermøde på øen, hvor der nedsættes to arbejdsgrupper, som fortsætter det konkrete arbejde:

PROJEKTGRUPPEN går i gang med at videreudvikle nogle af de konkrete idéer som lyboerne har fremsat. Projektgruppen vil også tilbyde sparring i forhold til enkeltpersoner, som har egne projekter i støbeskeen, bl.a. hjælp med ansøgninger til forskellige fonde og puljer, og

MARKEDSFØRINGSGRUPPEN tager tråden op i forhold til at udvikle markedsføringen af Lyø.

Med 100 beboere på en lille ø er ressourcerne begrænsede. Det er de små skridt, som skaber succes på det lange sigt.

Rundet af det bløde sydfynske landskab er Lyø en af Danmarks smukkeste øer.

Trods herlighedsværdierne og et nogenlunde rimeligt serviceniveau, har øen i de sidste par generationer oplevet en tilbagegang i beboerantallet.

Præsteembedet og skolen er blevet nedlagt indenfor de sidste år.

Sætter man sig ned og ser til - uden at gøre noget, står Lyø overfor en negativ spiral og øens fremtid som et velfungerende helårssamfund er forudsigelig.

Det er baggrunden for, at Lyø Beboerforening har taget initiativ til at udarbejde en udviklingsplan for øen i de kommende 10 år.

I vinteren 2009/10 har beboere på øen været engageret i en række arbejdsgrupper, som har barslet med mange gode idéer i forhold til at udvikle serviceniveauet på øen og dermed bygge fundamentet til en fornyet tilflytning til Lyø.

Og der er allerede opnået konkrete resultater. En kreds af øboere, sommerhusejere og andre med interesse for øens liv og fremtid, har dannet en forening, som nu har overtaget skolen, der gerne skulle blive et levende og aktivt kulturhus på øen.

Udviklingsplanen 2010-2020 skal ses som et konstruktivt tiltag fra øboernes side. Det er ikke sikkert, at alt kan lade sig gøre.

Arbejdet med udviklingsplanen har sporet øboerne ind i en udviklingstænkning - og en erkendelse af et medansvar for øens udvikling.

Det er ikke den enkelte lybo alene som skaber fremtiden. Det gøres i samarbejde og i fællesskab - internt på øen - og i samarbejde med myndighederne.